

3. N. D. O. M.

*Dissertatio Academica,
Sistens*

*Præcipuas Caussas Raritatis
Pecuniaæ in Europa,*

Quam

*Consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ in Regia
Academia Aboënsi,*

Præside

*Mag. JOHANNE BILMARK,
Historiar. ac Philosopb. Praet. Professore Reg. & Ord,*

Pro Gradu Magisterii

Publice ventilandam proponit

*JOHANNES PETRUS SKOG,
Stip. Wabl. Ostrobotnienfis,*

In Auditorio Majori die XI Martii An. R. S. MDCCXCV,

Horis ante meridiem consuetis.

ABOÆ,

Typis FRENCKELLIANIS.

Konungens

Trotjenare oeh Capitaine,

Vålborne,

Herr ANDERS JOSEPH HÄSTESKO,

Vördade Gynnare,

Utaf Herr Capitainen har jag under den tid jag haft lyckan, at på dygdens och vettenskapernas väg handleda Herr Capitainens kåra Söner, fått åtnjuta så många och stora välgärningar, som vida öfvergått min förmadan, och förbinda mig til den vördnadsvullesta erkänsla. Denna borde jag väl nu, men förmår ej, offenteligen betyga; býser dock det såkra hopp, at Herr Capitainen med vanlig ynnest täckes uptaga detta lilla Academiska arbete, hvilket Herr Capitainen i all ödmjukhet af mig tilägnas. Försynen tildele Hr Capitainen och bela des Famille alt det goda, som til en glad och lyckelig lefnad kan bidraga! Uti hvilken hjerteligas vifkar jag med beständig vördnad frambårdar at vara

Vålborne Herr Capitainens

Ödmjukaste tjenare
JOHAN PETTER SKOG.

S:æ R:æ M:tis

Spectatae Fidei Viro,

Medico Provinciali Satrapiae Vasensis,

Amplissimo & Experientissimo,

D:no Doct. HERMAN. RUDOLPHO HAST,

Affini Dilectissimo,

Opusculum hoc, pro multis magnisque beneficiis per plures annos sibi praestitis, in tesseram gratissimi ac venerabundi animi, sacratum voluit, debuit

Affinis Honoratissimi

cultor devotissimus

JOHANNES PETRUS SKOG



PRÆFATIO.

Inter alia conditionis nostræ, in meliorem mutandæ, adminicula merito referimus studium Socialitatis, animis mortalium ingenitum, quippe quod facit, cum ut curæ ac molestiæ, cuiuscunque fere vitæ generis pedistè quæ, minus sentiantur, tum etjam ut oblectationes, illis subinde intermixtæ, gratiore nobis obveniant. Exserit autem se socialitas præcipue commerciis, voce hac latissimo sumta sensu, pro communicatione rerum & operarum utilium ac necessiarium cum aliis, earum indigis. Quocirca observamus, quod quamvis lex Naturalis præcipiat, ut alios amemus, adeoque eis beneficiamus; amor tamen in vita communi evaserit quoddam commercii genus; alios enim in tantum amamus eisque operas præstatare solemus, in quantum ab eis vicissim vel amamur vel juvamur, nigrisque cygnis fere rariores habeantur, qui gratis & sine spe boni, ab aliis obtinendi, res suas & operas cum illis communicent. Unde facile perspicitur, socialitatis studium occasionem præbere contractibus, quibus tanquam suis fundamentis superstruuntur commercia, & quibus officia humanitatis ac beneficientiæ in obligationes perfectas mutantur. Commercia autem, in sola rerum vel operarum permutatione consistentia, usibus

bus hominum olim, & dum necessitates eorum, sive veræ sive factitiae, pro temporum istorum simplicitate adhuc essent perpaucæ, satis sufficiebant; his autem cum genere humano & rerum cognitione increcente auctis, animadversum fuit, permutationem non satis aptum esse medium, res & operas aliorum semper obtinendi, multiplici docente experientia, quod is, qui alienis rebus aut operis indigebat, saepè nihil haberet, quod pro suis alter vellet accipere. Sensim igitur cogitatum fuit de materia, quæ rerum quarumlibet, in commercium venientium, pretium, si minus ex benefica sua indole, tamen ex communi hominum aestimatione contineret; quale publicum pretium vocari solet *Eminens*, illudque per *Pecuniam*, quam auri imprimis & argenti frusta constituant, efferre moris est, & quæ, generatim spectata, nec ex portionum metallicarum forma, nec ex impressis figuris aut characteribus, sed ex metallorum pondere ac bonitate estimatur. Facile autem est intellectu, pecuniam olim, ob defectum artis, metalla ex vilceribus terræ eruendi, erutaque recte tractandi, fuisse rarissimam, & licet deinceps seculis præcipue posterioribus, copia auri & argenti in Europa quotannis fuerit aueta, omni tamen ævo de pecunia defectu conquesti sunt homines; quam chordam quum multi adhuc tangant, præcipuas raritatis in Europa pecunia causas in hac dissertatione, Lectoris benevolentiae aura nobis adspirante, explicare conabimur.

§. I.

Querelam istam de pecunia, in Europa deficiente, haud præter rem omnem institui, quisque concedet, qui consideraverit hinc multo majorem auri & argenti copiam ex metallifodinis Europeis nostro ævo, quam olim collectam, præcipue autem ingentem horum metallorum

quantitatem, ex cæteris orbis partibus in nostram quotannis inventam, illinc autem ratiorem eorum circulationem. Nostri non est instituti, summam auri & argenti, qua Europæorum opes sensim creverunt, heic exhibere; probe gnari, talem calculum eorum ejam sagacitatem effugere, qui cæteroquin in arcans Politicis sunt admodum perspicaces; istam autem quantitatem esse multorum exspectatione majorem, nonnullæ observationes satis docebunt. Primum igitur animadvertisimus, haud vanam fuisse opinionem BODINI, qui circa medium seculi XVI floruit, commemorantis, pretia rerum sua ætate decuplo majora, quam ante detectam erant Americam, facta fuisse, indeque concludentis, auri & argenti vim eadem circiter proportione in Europa esse auctam (a). Cui sententiae assentitur Dn. MEZERAY; ita scribens: *Je trouve en quelques mémoires que dans peu d'années la découverte des Indes multiplia tellement l'or & l'argent en France, que les terres qui auparavant n'étoient baillées qu'à mille livres par an, furent affermées à dix ou à douze mille (b).* Quamvis vero experientia doceat, pretia fundorum propter alias rationes, præter auctam auri & argenti vim increscere; nemo tamen negabit, majora fundram pretia auctam pecuniarum copiam arguere. Quam rem alia quædam selecta exempla affatim comprobant. Scilicet memorie prodit BOTERUS (c), quod Hispaniarum Rex spatio 40 annorum ex solis Potosianis in America fodinis pro rata sua parte III seu centum & undecim milliones Pesos vel thaler. Imperial. vel ad nostrum computandi modum 6660 tonnas auri acceperit, adeoque dicto annorum spatio in Hispaniam inventæ fuerint 555 milliones vel 33300 tonn. auri, seu quolibet anno 832 ton. aur. circiter. Nec ab hoc auctore multum recedit Cel. Dav. HUME, ita scribens: *Les Espagnols & les Portugais*

* * * *

tugais tirent de leurs mines d'Ameriques, & les Anglois, les François & les Hollandois de leur commerce en Afrique, plus de sept millions de livres sterling (1900 ton. aur. circiter) par an (d). Ex his colligere licet indicis, auri & argenti vim ex cæteris orbis partibus in Europam quotannis inventam & ex Europæis fodinis pari temporis spatio collectam, esse tantam, quanta si in pecuniam fuisse conversa, non solum nullus pecuniarum defectus animadverteretur, sed periculum quoque fuisse, ne nobilia hæcce metalla vicem pretii continentis, seu pecunia, non amplius sustinere possent.

- (a) Vid. *lib. VI de Republica* p. m. 1028 (b) Vid. *L'abrége de l'Histoire de France Tom. V. ad an. 1500 p. 135.* (c) Vid. *Relationes Universales &c.* p. m. 167.
(d) Vid. *Discours Politiques Tom. I. p. m. 65.*

§. II.

Sicut plura, ceu per transennam modo vidimus, auri & argenti quasi flumina in Europæorum æraria se quotannis exonerant; ita vicissim dantur varii gurgites, partem opulentiae illius haud mediocrem absorbentes. Huc primo referimus *bella*, nostro quidem aeo minus, quam olim, frequentia; attamen multo magis sumtuosa. Barbaris enim seculis cives in bellum evocati, male & vestiti & armati signa sequebantur, nunc autem militum & vestitus & arma munificentiam Principum, quorum auspiciis bellum geritur, plerumque indicant; plura quoque tormenta bellica, ut reliquum belli apparatus retineamus, nunc in quovis monumento boare solent, quam in amplissimarum civitatum mœniis olim reperiebantur, major proinde militum præsidiariorum numerus requiritur, & copia pulveris pyrii, in fumum abeuntis, tanta, ut

ut mirum sit, quantum parari posse. In summa porro rerum tam publicarum quam privatarum conversione, quæ sœiente Marte obtinet, belligerantibus continuo intentis, quo alter alterum modo ad incitas redigat, saepè diripiuntur & incenduntur opulentissimæ urbes & florentia arva, residueque possesorum opes & pecuniae vel ruderum molibus sepeliuntur, vel profundis aquis submerguntur. Videri quidem potest, pecunias beili tempestibus non tam reapse imminui, quam potius ab una gente ad aliam transferri; quod licet qua partem non negemus, simul tamen prævia experientia innotuisse arbitramur, victoram tanti plerumque constare, ut inter victoris ac victi conditionem, damnis & injuriis utrinque datis & acceptis non multum disparibus, exiguum sit discrimen. Quod ne gratis asseruisse judicemur, exemplis quibusdam evictum dabimus, ingentes pecuniarum summas in bellis disperdi. In bello igitur ante septem circiter abhinc lustra inter Svecos & Borussos gesto, Sveci soli, quinque annorum spatio, jacturam fecerunt 30000 militum & 700 Tonn. aurumquamvis præcipuum belli istius onus nostris cohortibus non incumberet (a); unde colligere licet, ceterarum Nationum, calamitatibus ejusdem belli magis expositarum, damna fuisse longe majora. Ex recentissimis potro Novellis publicis discinius, Imperatorem Germaniae atque Regem M. Britanniae, bellum cum Gallis minori successu hactenus gestum majori vi posthaec continuaturos, ab opulentis civibus Londinensibus mutuo impetrasse summam 24 millionum librar. Sterling. seu ad nostrum computandi modum 6480 Ton. aur. Stupet denique animus ad ingentes pecuniarum summas, quas sumtibus præsentis belli impendorunt Galli, & quæ 60000 Tonn. auri exsuperare perhibentur. Quocirca quisque, vel me non monente, præsumit pergrandes hasce summas, qua maximam

mam partem numerata pecunia constantes, belli calamitatibus haud mediocriter fuisse imminutas. Si publicis jacturis addamus privatorum damna, quæ ad calculos vix unquam poslunt revocari, sequitur, magnam omnino pecuniarum vim in bellis ablumi.

(a) Vid C. L. JÖRANSONS försök till et Systeme i Sveriges allmänna bushållning &c. första stycket p. 118.

§. III.

Inter pacis quoque halcyonia quantitas pecuniarum haud mediocris ex Europa ad alias aliasque orbis partes variis de caussis quotannis exportatur. Auctis enim commerciis, Nationes Europææ, his florentes, multas in longinquis ab hinc locis constituerunt colonias, ex quibus ingentem mercium, pro necessariis laetiori ævo nostro habitarum, copiam colligunt, collectamque in patrium deferunt solum. Quum autem in istis terris parcior sit metallorum nobilium proventus, adeoque minor pecuniarum copia, quæ tamen quibusvis operibus, commerciis præcipue tam internis, quam externis, succum quasi nutritum ita præbent, ut sine his utraque cito languescant; naturalem istum pecuniæ in illis locis defectum supplebunt summæ, ex Europa iterum iterumque advectæ. Commercia Indica, in primis Chinensia, a multis Europæ Nationibus nostro ævo frequentata, & qua minimam partem permutatione mercium constantia, ingentem auri, præcipue vero argenti, quantitatem absorbent. Quantas pecuniarum summas commerciis Indicis Europæi quotannis impendant, ad certum vix revocari potest calculum, negotio hoc ad arcana œconomica ubivis fere locorum spectante; docet tamen Dn. SAVARY (a) ultra millionem librar. Sterling seu 270 Ton. auri circiter ex sola Anglia

in Indiam seculo superiori, quanto igitur magis nostro, quotannis fuisse exportatam, cum Indicis deliciis permittandam. Et alio loco idem Auctor perhibet: *L'or & L'argent sont ordinairement les trois quarts ou les sept huitièmes de la cargaison que la Compagnie Orientale envoie* (b). De Hollandis similiter constat, quod ultra duas milliones thal. Imper. in Indiam quovis fere anno emittere soleant (c). Ex novellis publicis nuper didicimus, superiori anno Goshoburgi venditas & inde exportatas fuisse merces Indicas ad summam 60000 thal. Imper. circiter seu 36 Ton. auri. Licet autem ignoremus, quanto pretio haec comparatae sint merces, nec non unde desunira sit argenti quantitas, eis obtinendis impensa; presumere tamen ex antea dictis licet, vim pecuniarum ad Chinenses ex Svetia sola quotannis transmissam esse insignem. Et quum aliarum Europæ Nationum commercia in dicta modo orbis parte sint nostris multo ampliora, ac proinde sumtuosiora; nemo facile ambigit, quin hoc etiam modo quantitas numerata pecuniae in Europa valde imminuantur. Denique non erit reticendum, quod multæ Europæ Nationes tantum frumenti, quantum incolarum necessitatibus sufficiat, ex patrio solo non colligant; quare australiores præterim defectum istum ex Africa potissimum & fertilibus Archipelagi insulis supplere coguntur; quod commercii genus numerata pecunia fere totum constat. Unicum solummodo exemplum raritatis pecuniae, hinc emergentis, adducere juvat. Idoneo constat teste, in Andalusiam, Hispaniæ provinciam, quolibet anno ex dictis locis inferri 50000 tonnas tritici (d), quarum pretium forte adæquat duas milliones thal. Imper.; unde colligere licet, quantitatem pecuniarum pro frumentis, in Europam importandis, quotannis emistarum esse prorsus ingentem, earum-

earumque proinde quantitatem ex hac etiam ratione multum imminuit.

- (a) Vid. *Le Grand Dictionnaire du commerce Tom. I.* p. 1403. (b) Vid. *libr. moto citat. p. 1399.* (c) Vid. *Baron HOLBERGS Anhang till hans Historiske Introduction p. m. 272.* (d) Vid. *TOWNSEND'S Resa genom Spanien p. m. 274.*

§. IV.

Nonnullis præterea locis ingentes coguntur & coaervantur pecuniarum cumuli; quo sit modo, ut pecunia licet non absolute perdatur, ejus tamen defectus propterea putetur, quod ex communi hominum aestimatione, *non apparere*, & *non esse* in multis negotiis eodem ferme loco habeantur. Sic multum auri & argenti gazis Principum quotannis infertur, & quamvis magna pecuniarum vis hinc etiam interea egrediatur, administratione rerum publicarum nostro præsertim ævo magnos sumitus postulante, residuum tamen haud exiguum ibidem remanere, dubio fere caret. De Borusorum Rege, FRIDERICO II legimus, quod quamvis gravissima gesserit bella, & vix ullus esset eo munificentior, quoties publica felicitas opem suam expeteret, proprium tamen sibi collegerit peculium ad summam XI millionum thal. Imper, quantum pecuniarum an Cræsus vel alijs ob collectas divitias inclytus Princeps, in suis arcis habuerit repostam, non præter rationem ambigitur. Sed mittamus Imperantium thesauros, leviter tantummodo haec occasione consideraturi majores pecuniarum voragini, Abacos loquimur argentario (Svethice Banckar); inter quos Amstelodamensis, Hamburgensis, Londinensis, Venetianus, Genuensis, & Stocholmensis præ ceteris sua extollunt capita. Horum autem

autem singulorum constitutionem exponere quam instituti nostri ratio non permittat, de Amstelodamensi tantum pro re nata nonnihil dicemus. Dum itaque Batavi seculis XVI & XVII ab Hispanis valde vexabantur, & eorum commercia, opulentiae publicae anima, tam funesto bello, quam infecta deterioris fortis pecunia, admodum turbabantur, nonnulli eorum, ruinam patriæ suæ imminentem averruncaturi, pecunias justæ bonitatis in unum collegerunt locum, quod institutum fuit initium abaci Amstelodamensis, an. 1609 fundati. Singulæ, quæ in hunc inferuntur, pecuniarum summæ, instar depositi, probe obsignatae asservantur, & earum loco possessori datur Schedula argentaria (*Banco Sedel*), quæ indicat, quantum is in abaco depositus; domino autem non licet, suum unquam repetere depositum. Vel clarius, ut verbis utamur Dn. JÖRANSSONII: *Summan godtskrifves bonom (ågaren) i Banco-Boken uti Gyllen Banco, men utan rättighet, at få taga myntet in natura, utan endast derå gifva assignation til en annan med enabanda rättighet för honom, at derå assignera, men ej at lyfta penningarne, och så in infinitum (a).* Et hæ schedulæ, ex fide & auctoritate opulenti hujus abaci, non solum parem cum numerata pecunia habent certitudinem, sed eidem quoque ob commodiorem usum in quibusvis commerciis ubique fere locorum præferuntur. Communis fert opinio, in Gazophylacio Amstelodamensi 900 milliones Floren (b) seu viginti millia Tonn. auri esse reconditas, unde defectus quidem pecuniae, sed sine ullo tamen generis nostri incommodo, non potest non provenire. Et licet reliquorum Europæ abacorum diversa sit constitutio atque œconomia, in eo tamen convenient singuli, quod ingentem auri & argenti quantitatem contineant, hominum plerorumque conspectui se ita subducentem. Silencio

tio nunc præterimus, cum *Montes* sic dictos *pictatis* (Lombards) in solatium egenorum civium pasim collectos, tum alias aliasque Societates publicis auspiciis & in commune civium aliorumque populorum securitatem ac commodum formatas, in quibus pecuniarum summæ, multorum opinione majores, accumulantur. In vicem exempli nominare liceat: solos *Helvetios*, ut perhibent Scriptores, institutis publicis (Allmanna Fonderne) Londonensibus deposuisse ultra 60 milliones thal. Imper.

(a) Vid. *Libr. supra cit.* p. 148. (b) Vid. *Libr. modo nominat.* p. 154 & *citatos ibidem ab hoc Auctore Scriptores.*

§. V.

Quamvis sincera in Deum pietate nihil præstantius ab hominibus suscipiatur; docet tamen experientia, quod multi eorum in cultu Deo præstando non sanam rationem, nedum revelationem, ceu par fuit, consulant, sed Numinis beneplacitum ad passionem suarum cynosuram non raro metiantur. Et quum tales pecuniis, ute pote rerum in vita communi gerendarum nervis, delectentur, præsumere audent, insignem auri & argenti vim, sacris ædibus injectam, oblationem esse Deo pergratam. Ab antiquissimis inde temporibus perswasio ista animos hominum, etiam vere piorum, occupavit. De Israëlitarum enim Rege, DAVIDE, legimus, quod templo, a filio & successore suo SALOMONE, exstruendo auri & argenti vim a se collectam, ad summam 50000 Tonnar. auri, ceu computat Illustr. J. D. MICHAELIS (a) consecraverit; quæ quantitas, in dictum finem seposita, & facultates universæ Nationis Israëliticæ forte superans, huic nulli fere usui fuit. Absit autem ut propositum DAVIDIS improbemus.

bemus. Hinc vero ad tempora nobis propiora dilapsi, ex Historia edocemur, Romano Catholicos pecuniae in rebus etiam spiritualibus tantum statuere pretiu[m], quasi eadem templis atque monasteriis liberaliter invecta, non solum ad remissionem peccatorum a Deo impetr[an]dam valeret, sed munifico etiam datori jus nonnunquam procuraret, locum inter sanctos c[eli]tes post fata obtinendi. Quare etiam aedes eorum sacrae, saltem harum præcipue, non tantum namerata pecunia in eis recondita, sed ditissimis quoque ex auro & argento confectis vasis luxuriant; unde defectus pecuniae haud exiguis in Europa existit. Quicunque animum adverterit, cum ad pretiosissimam simul & copiosissimam auri & argenti supellec[t]ilem, in Templo Cathedrali Toletano Hispaniae obviam, quam breviter describit C. TOWNSEND (b) tum ad ingentem auri & argenti thesaurum, sacrario Templi Lateranensis inclusum, summamque IX millionum thal. Imper. ex probabili astimatione exsuperantem (c), simulque meminerit, tantum non omnia tempa ac monasteria Romanensia insigniter esse dorata, non amplius mirabitur, pecuniae quendam defectum in hac orbis parte animadvertisse.

(a) Vid. *Mosaisches Recht*. Tom. I. p. m. 319. (b) Vid. libr. da supra citat. p. 69 & 70. (c) Vid. A. F. BÄSCHINGS

§. VI.

Ad pecuniae defectum omni ævo, nostro præsertim, multum contuit luxus, a luxuria probe distinguendus, utpote consistens in copia rerum non solum necessiarium, sed aliarum insuper, ad vitæ commoditatem & ornatum pertinentium. Hunc itaque, mirabiles sui amores excitan-

tem,

* * 15 *

tem, Principes in sua admiserunt palatia, in quibus nunc cimelia quævis ex solidō auro affabre confecta, & pleraque vala, etjam quæ communis fert ulus, argentea, imprimis nitidissimam & amplissimam supellectilem mensalem argenteam licet admirari. Magnificentiam illam pro facultatum suarum ratione. æmulantur Proceres, subinde quoque opulentiores cives, quorum non pauci apparatus valorum, ex auro & argento confectorum, producunt tantum, quantum suo fūlīgio non indignum judicassent superiorum feculorum Reges. Apud rusticos non rari nunc sunt argentei cyathī aliaque ejusdem metalli cimelia; maleisque secum agi putant famuli famulæque, nisi annulos aureos & quædam ex argento pretiosa possident. Quorum omnium pondus, si computari posset, nemo miraretur, pecuniam in hac orbis parte factam esse rariorem. Tantum abest, ut hic luxus, saltem ex nostra opinione, reipublicæ noceat, ut potius præsumamos, aurum & argentum intra patriam hoc modo contineri; quo omni in pecuniam converso, fieret, cum ut prævia rerum & operarum nimis, nec sine publico dāmno, increaserent, tum etiam ut pecunia in vicinas terras opinione citius emigraret.

§. VII.

Præter causas raritatis pecuniarum, in Europa animadversæ, jam commemoratas, dantur adhuc aliae, breviter tantummodo a nobis indicandæ, quum justam earum expositionem rerum nostrarum habitus non admittat. Per continuum igitur metallorum inter se attritum, in quotidiano usu necesarium, sensim abraduntur particulae, intensiles illæ quidem, at si in unum colligi possent locum, cumulum, opinione majorem effecturæ; quarum veram jacturam faciunt mortales. Deinde si ponamus,

quod

quod a vero non abhorret, numerum incolarum in quilibet fere Europæ civitate recentiori ævo increvisse, simulque opulentiam industria civium, artium cultura & commerciis fuisse auctam, necessarium fuit, ut pecunia ad plures perveniret, quorum multi, futurorum providi, partem ejus haud exiguum in suos usus se posuerunt, qua distributione species imminutæ quantitatis pecuniæ oritur, in eum ferme modum, quo granulum pigmenti in copiosiori menstruo ita dissolvitur, ut nullum fere ejus indicium existat. Denique si pecunia diversæ bonitatis in civitate circulet, ex. gr. partim argentea, partim symbolica, quo frequentius nihil nostra ætate contingit, illam, ut certius rerum pretium conservabunt cives, rariusque claustris, quibus abdita fuit, egredi patientur. In his aliisque similibus casibus Divinam in magna hoc sua civitate veneremur œconomiam, in generis humani felicitatem ita directam, ut per apparentia incommoda yetam nostram saepè promoteat utilitatem.

S. D. G.

